

Valstybinių miškų sanitarinės būklės apžvalga 2016 m. I-ame pusmetyje

KĘSTUTIS GRIGALIŪNAS

Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyrius vyriausiasis specialistas

Per šių metų pirmą pusmetį vabzdžių, ligų sukėlėjų, žvėrių, abiotinių ir kitų veiksnių pažeidimų užregistruota 7314 ha miškų, 1992 ha atliktos miško sanitarinės apsaugos priemonės.

2016 m. pirmame pusmetyje užregistruoti pažeidimai valstybiniuose miškuose, ha

Pažeidimai	Naujai užregistruoti pažeidimai ir iš ankstesnio apskaitos periodo likę chroniški pažeidimai	Atlikta priemonių židiniuose
Vabzdžiai	1061	691
Infekcinės ligos	2684	542
Gyvūnai	1948	89
Abiotiniai ir kt. pažeidimai	1621	670
Iš viso:	7314	1992

Vabzdžių padaryti pažeidimai užregistruoti 1061 ha miškų ir sudarė apie 15 proc. visų židinių ploto. Žalingiausi – medžių liemenų kenkėjai, pažeidę 725 ha medynų. Didžiąją dalį pažeidimų sudarė eglių liemenų kenkėjai (659 ha). Žievėgraužio tipografo pažeidimų židiniuose (557 ha) sanitariniais kirtimais teko iškirsti apie 16178 ktm medienos. Lyginant su 2015 m. pirmu pusmečiu, žievėgraužio židinių sumažėjo 271 ha arba beveik trečdaliu. Tikimės, kad žievėgraužio tipografo židinių plitimą miškuose pristabdys buvę vėsūs, su dažniais lietumis liepos mėnesio orai. Miškų urėdijose taip pat taikomos apsaugos ir profilaktinės priemonės šio kenkėjo populiacijos sumažinimui: per pirmą pusmetį miškuose išdėstytos 4554 feromoninės gaudyklės ir 5980 ktm vabzdžiagaudžių medžių ir medienos. Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus specialistų vykdomas žievėgraužio tipografo monitoringas parodė, kad pirmos generacijos skraidymo metu sugautų vabalų kiekis buvo 42 proc. mažesnis nei 2015 metais.

173 ha miškų užregistruota naujų medžių lajų kenkėjų židinių. Pusamžių ir jaunesnių eglių spyglius graužė eglinis pjūklelis – židiniai fiksuoti 128 ha plote. Šie pažeidimai užregistruoti 4 miškų urėdijose – gausiausiai Trakų miškų urėdijoje (90 ha). Eglinio pjūklelio pakenkimai nebuvo labai intensyvūs – vidutiniškai medynuose pažeista apie 29 proc.

augančių eglių, o medžio lajos nugraužimo vidutinis intensyvumas – apie 25 proc.

Kovos priemonės prieš eglinį pjūklelį nebuvo taikomos, nes šis kenkėjas didesnės žalos medynams nepadarė. Taip pat fiksuotas paprastojo ir miškinio grambuolių masinis skraidymas įvairiuose Lietuvos regionuose, stipriai nugrauzti palaukiniai ąžuolai Šilutės miškų urėdijos Vainuto girininkijoje, Raseinių miškų urėdijos Pikčiūnų girininkijos teritorijoje bei kitose vietovėse. Bet liepą gausiai palijus ąžuolai sėkmingai išaugino naujus lapus. Druskininkų miškų urėdijos teritorijoje vykdyto miškinio grambuolio monitoringo metu vidutiniškai vienoje gaudyklėje sugauti $1428 \pm 88^*$ grambuolių suaugėliai, kai tuo metu pernai – tik $166 \pm 12^*$ karkvabalai (* – standartinis nuokrypis).

Taip pat 163 ha plote miško želdinius bei žėlinius niokojo pušiniai straubliukai, 125 ha taikytos jų naikinančios priemonės. Išvengti didesnių pušinių straubliukų pažeidimų padėjo ir atliktos profilaktinės apsaugos priemonės – sodmenų šaknų apdorojimas insekticidu ar mėšlo/molio tyre (apdorota virš 7 mln. sodmenų) bei duobučių gaudyklių kasiimas (477 ha). Pušinių straubliukų monitoringo metu iki liepos vidurio vidutiniškai vienoje duobelėje sugauti $523 \pm 41^*$ vabalai, kai 2015 m. tuo laikotarpiu – $621 \pm 32^*$ vabzdys. Galima teigti, kad šio kenkėjo populiacija šiame yra apie 15 proc. mažesnė nei pernai.

Medžių grybinės ligos registruotos 2683 ha miškų (apie 37 proc. visų židinių ploto). 541 ha židiniai likviduoti, bet 2135 ha lieka chroniškų židinių. Didžiausius ligų židinių plotus ir toliau tradiciškai sudaro chroniškos ligos: drebulinės pinties pažeisti drebulynai (1338 ha) ir džiūstantys uosynai (1172 ha). Po 2015 m. rugpjūčio mėn. sausros pastebi-

mas šakninės pinties suaktyvėjimas. 50-70 metų pušynuose formuojasi po 10-15 džiūstantių medžių grupės.

Žvėrys mišką pažeidė 1948 ha plote (apie 27 proc. visų pažeidimų). Atlikus priemones pažeidimai pašalinti 180 ha. Pagrindiniai žalos darytojai yra elniniai žvėrys (1909 ha) ir bebrai (25 ha). Žvėrių daroma žala labai panaši kaip ir 2015 m. (2073 ha).

Abiotinių ir kitų veiksnių sukeltų pažeidimų per šių metų pirmą pusmetį užregistruota 1621 ha (apie 22 proc. visų židinių ploto). Beveik 94 proc. šios kategorijos pažeidimų sukėlė vėjas – įvairiu intensyvumu išvertė ir išlaužė medžius 1480 ha. Didžiąją dalį pažeidimų sudaro birželį siautusių vėtrų ir škvalo pasekmės Dzūkijoje. Jų padariniai kol kas likviduoti 620 ha plote, kuriame sugaminta apie 10 tūkst. ktm medienos.

Per pirmą metų pusmetį miškų sanitarinės būklės gerinimui iškabinti 10798 inkilai, išvalyti 7364 ankstesniais metais iškelti inkilai, aptverti 577 skruzdėlynai, atrinkti ir pažymėti 772 uoksiniai medžiai, įrengtos 48 stebyklos plėšriesiems paukščiams želdiniuose/žėliniuose 93 ha.

Apibendrinant galima teigti, kad šių metų pirmo pusmečio pažeidimai savo struktūra, apimtimis buvo labai panašūs į 2015 m. pirmą pusmetį. Sanitariniu požiūriu nepalankiausia padėtis šių metų antrajame pusmetyje numatoma Dzūkijoje – vietose, kur laiku nebus sutvarkytos žalios eglių vėjavartovės-vėjalaužos. Pastarosios bus puiki aplinka žievėgraužio tipografo antros generacijos dauginimuisi.

KĘSTUTIS GRIGALIŪNAS

Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyrius vyriausiasis specialistas

Miško pažeidimai	2016 m. I pusmetis	Prognozė 2016 m. II pusmečiui
Lajų kenkėjai	nedaug	➔ Eglinio pjūklelio pažeidimų nebebus. Kitų medžių lajų kenkėjų intensyvaus graužimo taip pat nelaukiama.
Liemenų kenkėjai	nedaug	➔ Žievėgraužio tipografo plitimo rizika išlieka škvalo pažeistuose eglynuose
Želdinių/žėlinių ir jaunuolynų kenkėjai	nedaug	➔ Kenkėjų populiacijos ir daroma žala stabili eilę metų.
Medžių grybinės ligos	daug	➔ Chroniškų ligų (uosių džiūvimas, drebulinė pintis) pažeisti plotai išliks stabiliai dideli. Gali gausėti šakninės pinties pažeidimai